

KULTURNO PROPAGANDNI KOMPLET BR. 80, GOD. IV, BEOGRAD, UTORAK, 22. SEPTEMBAR 2009.

Redakcija: Miloš Živanović, Saša Ilić, Tomislav Marković, Saša Čirić; Font Mechanical: Marko Milanković; E-mail: beton@danas.rs, redakcija@elektrobeton.net; www.elektrobeton.net; Sledeći broj izlazi 06. oktobra

MIXER

Piše: Saša Čirić

SUDSKI KRUG KREDOM

Povodom vrhovne presude jednom novinaru i jednom nedeljniku

KROKI ZA JEDNU OPERETU

Ovih dana je do zainteresovanog dela javnosti došao tekst presude Vrhovnog suda Crne Gore kojim je pozitivno okončana tužba Emira Kusturice upućena pre 5 godina na 4 adrese. Povod za Kusturičinu tužbu bio je tekst Andreja Nikolaidisa „Dželatov šegrt“, objavljen u broju 710 nedeljnika *Monitor* od 28. maja 2004. godine. Za pretrpljenu duševnu bol Kusturica je od tuženih (gde se nalaze još i preduzeća „Antena M“ i „Studio Mouse“) tražio skroman solidaran iznos od 100.000 evra. Osnovni sud u Podgorici je 2006. odbio tužiočev zahtev kao neosnovan. Po žalbi tužioca Viši sud u Podgorici 2008, definiše duševni razrez od 12.000 evra koji imaju bratski da podele magazin *Monitor* i autor tuženog teksta Andrej Nikolaidis (ostali su oslobođeni optužbe). Šestog meseca ove godine Vrhovni sud Crne Gore odbija žalbu *Monitora* i Andreja Nikolaidisa, potvrđujući presudu Višeg suda u Podgorici.

SUDIJSKA HERMENEUTIKA

U obrazloženju presude, Vrhovni sud Crne Gore nalazi da se u pomenutom tekstu Andreja Nikolaidisa za tužioca navodi da je „glup, ružan, pokvaren“, „da sve što ima treba da zahvali magarcima“, „da je pružao alibi za svakog ubijenog Muslimana“, „da se svrstao na stranu dželata u Srebrenici“, te da sadrži navode kojima se vrijeđaju njegova [Kusturičina, prim. S. Č.] osjećanja u vezi sa vjerskom i nacionalnom pripadnošću, te i njegova djela i dostignuća u oblasti umjetničkog stvaralaštva.

Vrhovni sud zaključuje: *Takvi navodi, očigledno uvredljive sadržine i namjere, posmatrano odvojeno i u cjelini, ne mogu predstavljati vrednosne sudove motivisane kao poziv na javnu polemiku, kako to navode revidenti. Ovo zbog toga što se tim navodima, na ružan i neprimjeren način, uz najveći stepen najgrublje ironije i sarkazma vrijeđa tužilac, njegova čast i ugled, kao ličnosti, već osporava i pravo na njegovo mišljenje.*

Postoji više razloga zašto se treba baviti ovom presudom i zašto je korisno baviti se slučajem Kusturičine tužbe ekstenzivno. Jedan od njih dolazi iz sfere hermeneutike, odnosno tumačenja (novinarskog) teksta. Obrazloženje presude koje je ispisao Vrhovni sud Crne Gore neprocenljiv je doprinos nekolikim filološkim i naučnim disciplinama (interpretacija filmske kritike, sociologija morala, građansko vaspitanje – lekcija o zaštiti slobode i dostojanstva pojedinca itd.).

SILOGIZAM VESTERNA: KO JE RUŽAN, GLUP I ZAO

Krenimo redom. Andrej Nikolaidis piše: *Propagandna mašina tog vremena bila je zasnovana kako na nemoralu, tako i na gluposti. Novine i televizija nisu bili samo ogavni, nego i pravljene za idiote. (...) Ružni, glupi i pokvareni – takve je proizvodila propaganda Miloševićeve države.* I još, odmah u narednom pasusu: *Gotovo svako ko je imao nešto glupo a patriotsko da kaže, dobio je priliku da to i učini na državnoj televiziji, u „Politici“ ili „Pobjedi“.* Jedna od najvećih medijskih zvijezda tog vremena bio je Emir Kusturica.

Podsetimo se da sud kao „navod“ ili činjenični fakat uzima da Nikolaidis tvrdi da je Kusturica „ružan, glup i pokvaren“. A zapravo novinar tvrdi da su ružni, glupi i pokvareni rezultat proiz-

OVO NIJE ZEMLJA ZA NAS

Faktičkom zabranom Parade ponosa država Srbija je stala na stranu uličnog ološa i srpskih neonacista. Srpska policija nije u stanju da obezbedi šetnju u getu od Studentskog trga do Trga Republike, javni tužilac javni poziv na linč pripadnika LGBT zajednice grafitima i plakatima smatra legitimnim političkim stavovima, razulareni huligani prebijaju na smrt svakog ko im se zatekne na putu, Vrhovni sud Srbije zabranjuje knjigu o Aleksandru Tijaniću zbog neovlašćenog citiranja, izvršna vlast teroriše medije, TV B92 pod pritiskom iz kabineta predsednika Srbije ukida „Retrovizor“ Ljubomira Živkova...

Nacija je eutanazirana sportom i nastupima reprezentacije, dobrohotni intelektualci Paradu ponosa ocenjuju u kategorijama ukusa a ne elementarnih ljudskih prava, crkva Sodomu i Gomoru vidi u šetnji pod zastavom duginih boja a ne pod skutima vladike Pahomija, u mitraljezu vladike Filareta ili u blasfemičnom huškanju vladike Amfilohija...

Srbija Borisa Tadića postepeno se preobražava u autarhičnu Rusiju Vladimira Putina. Bila to namera političke elite i tajkuna ili izraz njihovog malignog slepila i nesposobnosti, građanski otpor je neminovan.

Redakcija **Betona**

Čekamo vas!

voda „propagande Miloševićeve države“. Emir Kusturica je pomenut samo kao „najveća medijska zvezda tog vremena“. Domišljamo se kako je od toliko građana Srbije i Crne Gore Vrhovni sud Crne Gore u rečima „ružan, glup i pokvaren“ prepoznao da se misli baš na Emira Kusturicu. Možda je sud bio rukovođen gvozdenom logikom silogizma: Nikolaidis tvrdi da su građani Srbije i Crne Gore ružni, glupi i pokvareni. Emir Kusturica je građanin SCG. Ergo: Emir Kusturica je ružan, glup i pokvaren. Na takvoj primeni logike silogizma Vrhovni sud Crne Gore može dobiti prelaznu ocenu.

Ipak, kraj narednog Nikolaidisovog pasusa unosi smutnju u ina-

MIXER

Saša Čirić: Sudski krug kredom

CEMENT

Aleksandar Novaković: Njujorški Beograd

ŠTRAFTA

Bojan Tončić: Šminkeraj za monstruma u Resavskoj

VREME SMRTI I RAZONODE

Predrag Lucić: Biljana, zatvor, beleške

BULEVAR ZVEZDA

Luković-Pjanović, Olga

BLOK BR. V

L. Bodroža & T. Marković: Karta srpskog spasa (22)

če besprekoran silogizam. U tekstu se tvrdi da je Emir Kusturica bio „jedna od najvećih medijskih zvijezda“. Ako znamo da su mediji proizvodili propagandu u ratna vremena (što im je bio osnovni profesionalni zadatak), a Kusturica bio aktivni deo te propagandne mašinerije, kako je moguće da u isto vreme bude i proizvođač ružnih, glupih i pokvarenih ljudi i proizvod, tj. i sam ružan, glup i pokvaren?

Psihološki gledano to i nije tako neverovatno, a postoji i ona latinska poslovice da se sličan sličnom raduje. Opet, i dijalektički gledano, implikacije zaključka Vrhovnog suda Crne Gore deluju prosvetljujuće i ukazuju na egzistencijalni sinhronicitet aktivnog i pasivnog momenta u čoveku, kao i na interkauzalnost ova dva počela ljudske duše, delatnog i trpnog. Ipak, ako je konstatovati da je neko ružan, glup ili pokvaren (ili sve troje odjednom) uvreda, a ne dijagnoza ili lični stav, zašto Vrhovni sud od svih građana ondašnje SCG uzima u zaštitu samo Emira Kusturicu?

BAŠ JE MAGO ŠTO JE SRCU DRAGO

Dalje Vrhovni sud tvrdi da je Andrej Nikolaidis napisao da *sve što ima* [Emir Kusturica] *treba da zahvali magarcima*. Evo i izvornog teksta: *Volí* [Emir Kusturica] *životinje, posebno magarce. Za njega, magarac je „anđeo čuvar“.* On zna da mnogo od onoga što je stekao *duguje upravo magarcima*.

Odmah pada u oči interpretativna širokogrudost suda: „mnogo od onoga što je stekao“ postalo je „sve što ima“. Drugo, paradoks Andreja Nikolaidisa oslikava semantički transformaciju pojma magarac od denotativnog značenja (životinja) preko simboličkog (magarac kao biblijska figura) do alegorijskog značenja koje magarac ima u basnama i uopšte narodnoj imaginalnoj (magarac kao oličenje gluposti i tvrdoglavosti). Sud je u obzir uzeo samo alegorijsko značenje. Zašto?

U Starom zavetu, u epizodi o Valamu (IV Knjiga Mojsijeva), magarica vidi anđela Gospodnjeg koji stoji na putu sa isukanim plamenim mačem i ukazuje na opasnost koja putnicima pretila. Valam, čovek, dvonožno razumno biće, ne vidi anđela i tuče jednu životinju, srljajući u sigurnu propast.

Ipak, pokazaće se da je životinja bila u pravu i da je svom gospodaru svojom tvrdoglavošću zapravo spasila život. Imajući u vidu versku konverziju Emira Kusturice iz islama u pravoslavno hrišćanstvo, koji ističe u svom intervjuu pariskom *Figarou* a Nikolaidis komentariše u svom tekstu, biblijsko ili simboličko značenje pojma magarac dobija na izuzetnoj težini. Zašto dug Emira Kusturice za sve što ima, kako to tumači sud, ne bi bio dug prema magarcu, ili magarici, simbolu „anđela čuvara“ koja mu je mogla biti savetnik ili inspiracija za jednu krupnu životnu odluku kao što je javno deklarirana promena vere? Ako je tako, Vrhovni sud se teško ogrešio o knjigu najdubljih istina

kakva je Biblija. S druge strane, ako magarca poput Vrhovnog suda vidimo tek kao oličenje gluposti, ostaje nejasno zašto bi za Kusturicu bilo uvredljivo, ili bar toliko uvredljivo, da stoji tvrdnja da je sve što ima stekao zahvaljujući magarcima? U redu, ovim se negira Kusturičin originalan doprinos vlastitom imetku, ali zar nisu pravi adresat ove uvrede „magarci“ u Crnoj Gori koji su „veliki deo“ Kusturičinog imetka omogućili? Zašto se ti „magarci“ nisu oglasili sami ili je Vrhovni sud Crne Gore samoinicijativno preko Kusturice uzeo u zaštitu te nekonkretizovane „magarce“ iz crnogorske vlasti zahvaljujući kojima je Kusturica, makar delimično, imućan čovek?

RAT, NEKOM BRAT A NEKOM TABUT

Naredna uvreda Nikolaidisa Kusturici je po nalazu suda tvrdnja da je Kusturica *pružao alibi za svakog ubijenog Muslimana i da se svrstao na stranu dželata u Srebrenici*. Opet sledi izvorni citat iz teksta Andreja Nikolaidisa „Dželatov šegrt“: *Sada je snimio film o ratu u Bosni* [reč je o Kusturičinom filmu *Život je čudo*]. *Zašto? „Da bih prekinuo predrasudu da se Srbi i muslimani mrze“, kaže Emir. Što je još želio? Njegovim riječima: „Da se ogradim od ideje da treba naznačiti naciju koja je u pravu, naciju koja to nije, napadača i napadnutog“. Film je, hoće nam reći Emir, revizionistički. Što će reći da relativizuje krivicu i zločine. Jer Emiru se ne dopada podjela na one koji su napali i ubijali i one koji su se branili i ginuli. „U ovo naše vrijeme, moral je relativna stvar“, poentira Emir. Kad se tako shvati moral, sve je moguće, pa i braniti ljude koji su bombardovali grad u kojem je rođen, moguće je i stati na stranu dželata u Srebrenici. Jer po Emiru, nema onih koji su u pravu. Nema pravednih – to je najstarija odbrana onih koji su debelo zgriješili.*

I ovde se dotičemo suštine, mimo ružnih magaraca i pokvarenih glupaka. Teza Andreja Nikolaidisa je da Kusturica u svom filmu „relativizuje krivicu i zločine“, odnosno da pokušava da pokaže da u ratu u Bosni od 1992-1995 nije bilo dželata i žrtava, da su sve strane jednako činile zločine i da je stoga nemoguće uprti prstom u jednu od njih, srpsku, i reći da ih je ona počinila najviše i da je odgovorna za najteža i najmasovnija ogrešenja o sve Ženevske konvencije o pravilima ratovanja.

Posredno, negirajući vezu Kusturičinih filmova i ratne propagande, sasvim nezavisno od toga gde je i od koga Kusturica nalazio novac za budžet svojih filmova, gde ih je snimao i od kojih sve Miloševićevih struktura dobijao pomoć i podršku, a posebno, dakle, nezavisno od ideoloških implikacija njegovih filmova iz devedesetih, Vrhovni sud Crne Gore je dao za pravo relativizujuće-revizionističkim nastojanjima Emira Kusturice, kao i većine srpske političke i intelektualne elite, da se izbriše razlika između zločinaca i žrtava, odnosno da se stavi znak jednakosti između osvajačke, rušilačke i zločinačke politike srpskog nacionalizma i Slobodana Miloševića i drugih koji jesu činili zločine ali ne takvih razmera kao napadnuta strana.

UMETNOST JE SRCE SUDIJE

Vrhovni sud CG našao je da je Andrej Nikolaidis svojim tekstom grubo povredio tužiočeva *osjećanja u vezi sa vjerskom i nacionalnom pripadnošću, te i njegova djela i dostignuća u*

CEMENT

Piše: Aleksandar Novaković

NJUJORŠKI BEOGRAD

Tamo i ovde, režija Darko Lungulov

Čuli ste sigurno stotinu puta posle bioskopske projekcije domaćeg filma sledeći lament: „Ovi, bre, naši filmovi, to samo neki rat, kriza, nasilje, dižu se u vazduh, ubijaju, kolju, te ovaj rat te onaj rat, jedan nenormalan, drugi siluje! Daj bre da jednom vidimo neki normalan film!“ Ako ste bili na projekciji srpsko-američkog „Tamo i ovde“ takvih komentara nije bilo, samo nežnog ćućorenja zagrljenih parova srednjih godina ili diskretno opuštene mlađe generacije. Nazovimo to što se u vazduhu dvorane može osetiti nekom kontrakatarzom, naivnim verovanjem da u svetu ima mnogo više dobrih nego loših ljudi i da uteha mora da postoji. Ovaj film skromnog budžeta, spektakularnim prizorima je, uz fin odjek u američkoj filmofilskoj javnosti (onoj koja naginje nezavisnim filmovima, naravno) prikazao jednu u nizu dvosmernih emigrantskih priča. Tačnije, propali američki džez-saksofonista Robert pristaje da oženi devojk u njegovog špeditera iz Srbije, Branka, i otpravi mu je nazad kao novopečenu Američanku za, naravno, pristojnu nadoknadu. Fiktivni brakovi u filmovima, naročito od uspeha „Zelene karte“, nisu neka naročita novina, ali šta ako se Robert zaljubi u Brankovu majku i na neki neobičan način veže za zemlju o kojoj jedino zna „da se tamo ratuje“?

BETON BR. 80 DANAS, Utorak, 22. septembar 2009.

oblasti umjetničkog stvaralaštva. Andrej piše: *„Ja sam pravoslavni hrišćanin“, kaže Emir.... Njegova porodica je, tvrdi, izvorno pravoslavna. Što će reći da su mu se preci, kada su klanjali, Allahu molili kao pravoslavci. „Moj otac je rođen kao musliman, ali je prije svega bio Srbin“, kaže Emir. Ali Emir neće da bude musliman. Jer mu je porodica, negdje u dubini prošlosti, bila pravoslavna. Ako bi zakopao dublje, otkrio bi da je, još ranije, bio paganin. Na dnu iskopine porijekla otkrio bi, tvrdio je Darwin, majmuna.*

I ovaj citat Nikolaidisovog teksta ima dva momenta. Insistiranje na hrišćanskom (pravoslavnom) poreklu južnoslovenskih muslimana nije novijeg datuma već predstavlja mejn strim srpske istoriografske i književne tradicije. Istraživanje tog porekla nikad nije bio samo neutralni istraživački poduhvat naučnika već je uvek sadržavao političke namere. Neke od tih namera bile su oličene u pokušajima da se muslimani milom ili silom, ubeđivanjem ili „istragom“, vrate svojoj „izvornoj“ veri, a samim tim i naciji koja je oduvek na veru gledala kao na svoje strateško ofanzivno oruđe. Andrej Nikolaidis, gledao-ne gledao sa antipatijama na tu konverziju, uopšte ne osporava Kusturičino pravo da definiše vlastiti identitet. On ga tek uzgred podseća da se svojim političkim izjavama, filmovima i opredeljenjem za Miloševićevu Srbiju svrstao na stranu dželata njegovog dojučerašnjeg naroda. Vratimo se smešnoj strani hermeneutike, tj. obrazloženju Vrhovnog suda CG. Da li je posle magarca majmun figurativni instrument kojim je optuženi po mišljenju suda uvredio tužioca? Ako jeste, zašto bi tako bilo? Jer Nikolaidis ne piše da su jedino i isključivo Kusturičini prapreci nastali od majmuna, on podseća da smo svi nekada bili majmuni. E sad, možemo se pitati da li smo baš svi nastali od iste grupe majmuna. Ja vučem na one svetlosmeđodlake majmune, Andrej Nikolaidis pak na one latino tipa, tamnije dlake. O Kusturici neću, opasno je, a za predsednika Višeg suda Vrhovnog suda Crne Gore, Radoja Orovića, naravno ne znam, ali mi se pričinjava da njegovo poreklo vodi od onih koji su u Kjubrikovom filmu *Odiseja u svemiru 2001* prvi dotakli crni obelisk i prvi shvatili u koga je vlast.

NEKA SE U LEPOGLAVU JAVE DRUGOVI IRONIJA I SARKAZAM

Sud osuđenog Nikolaidisa tereti da je osporio Kusturičina *djela i dostignuća u oblasti umjetničkog stvaralaštva* i to na *ružan i neprijmjen način, uz najveći stepen najgrublje ironije i sarkazma*. Time se po mišljenju Vrhovnog suda ne samo *vrijeda tužilac, njegova čast i ugled, kao ličnosti, već osporava i pravo na njegovo mišljenje*. Tačno je da je Andrej Nikolaidis u svom tekstu „grubo“ osporio umetničke domete Kusturičinog filmskog opusa (izuzimajući pr-

venac *Sječaš li se Doli Bel*, mada je i njega dobrim delom pripisao Abdulahu Sidranu). Ali otkad se to sud bavi validnošću kritičkog suda i merilima vrednosnog prosuđivanja o jednom umetničkom delu kakvo je film? Kojim su to parametrima sudije došli do zaključka da je kritika Kusturičinih filmova izvedena na „ružan i neprimeren način“? Kako bi onda trebalo da izgleda nekažnjiva kritika koja, logično, govori na „lep i primeren način“? Takođe, ovom sudskom presudom ironija i sarkazam su iz registra stilskih figura i retoričkih manira apgrejdovani u rang prekršajnih i krivičnih dela čije javno prakticiranje zlobne muzikante košta 12.000 evra. I još, ako i razumemo da su „najgrublja ironija i sarkazam“ povredili sujetu reditelja i umetnika, kako bilo koja (filmska) kritika može da „ospori pravo“ na nečije mišljenje?

Za sam kraj, takođe iz sudskog ugla, malo o psihološkoj pozadini prijema novinske kritike. Sud, naime, objašnjava zašto nije bilo potrebno izvršiti sondiranje duševnog bola kod tužioca: *Pri tom treba imati u vidu da za postojanje duševnih bolova, njihov intenzitet i trajanje, nije bilo potrebno medicinsko vještačenje na šta se revizija potencira bez osnova. Jer, grubo vrijeđanje, podsmijeh i izlaganje ruglu, morali su izazvati težak i ozbiljan poremećaj psihičke i emocionalne ravnoteže, kod svakog čovjeka, pa i tužioca, zbog čega je, po ocjeni ovoga suda, odgovarajuće vještačenja u tom pravcu, bilo suvišno i nepotrebno*. Dakle, 12.000 evra (neto?) vратиće u normalu „težak i ozbiljan poremećaj psihičke i emocionalne ravnoteže“ reditelja i čoveka poznatog kao oličenje istih (setimo se samo njegovog „bokserskog“ derneka).

SRAMOTA I OPOMENA

Ova presuda Vrhovnog suda Crne Gore sramota je za crnogorsko sudstvo i društvo a Pirova pobjeda i cinični revanšizam tužitelja kome nije palo na pamet da se zadovolji time da i sam napiše kakav mu drago odgovor na tekst Andreja Nikolaidisa, već je rešio da ga snažno finansijski ošteti. U isti mah, ova optužba je opomena za sva društva u regionu kako sud može restriktivno i ignorantno da tumači autorske kolumne i kritike. Opomena posebno važi za Srbiju čiji je parlament nedavno usvojio Zakon o javnom informisanju kojim su drastično povećane zakonske kazne, upravo za dela povrede nečijeg dostojanstva. Naravno, više od zakona vredi njegova primena. Od presude sudija crnogorskog Vrhovnog suda njihove kolege u svetu imaju šta da nauče: da zakon topuza nije samo poslastica drumskih razbojnika, da atmosfera straha i neslobode nisu učinak jedino autoritarnih ideologija a kratka pamet i izrugivanje zdravom razumu odlika magaraca i majmuna ■

Čekamo vas i dalje!

„NJUCA“ JE BITANGA...

...štono reče naš poznati slikar za „Veliku Jabuku“. Ovakav stav očit je iz uvodnih kadrova filma. Dekintirani Robert napušta stan u kojem i bubašvabe odbijaju da se nasele i useljava se, ko Saša Belopoljanski iz „Tajvanske kanaste“, kod svoje bivše ljubavi (epizodica Sindi Loper), a onda mu, kao i tolikim isluženim muzičarima pre njega, ostaje poslednja tezgja – Srbija! Ima u toj oskudnoj mimici glavnog junaka i sugerisanju velikog životnog tereta svih aktera, kao i u često statičnim

kadrovima, nešto i od džarmušovštine, dok se kroz obične, svakodnevne radnje sugerise dokumentarnost. Žanr-scene iz života svih odbačenih u Americi (susret depresivnog Roberta i njegovog ugladenog drugara-advokata, otimačina kombija u opasnoj četvrti, prozivanje za neplaćenu stanarinu itd.) funkcionišu mnogo bolje u odnosu na deo snimljen u Srbiji. Naime, scene snimljene u Srbiji, ako izuzmemo neke nelogičnosti u faktografiji (neki tramvaji i autobusi vas ne mogu dobaciti do ulice Kralja Petra sve i ako je to na filmu, stan u gradskom jezgri, ako vam treba novac, možete uvek prodati za doobre pare, mnogo veće no što ćete ih zaraditi u Americi kao špediter koji se, iako emigrant, tako lako izvlači iz zatvora posle tuče sa „lokalcem“) izgledaju pre kao da ih je snimao američki reditelj nego neko poreklom iz „ovih krajeva“. Da li smo zaista takvi ili se lokalni kolorit mora pojačati da bi bio dovoljno zanimljiv strancima?

Tako dolazimo do zanimljivih podataka: svi Srbi tečno govore engleski, čak i u trafikama, grad je ružan ali ima dušu u odnosu na glazuru „bitange Njuce“, nekadašnji svetski putnici sa crvenim pasošem i sobama prepunim zastavica država koje su obišli i, očekuje se, dozom šlifa, deluju kao neki nesrećnici alergični na slaganje boja koji čuvaju pivo u sanducima za sladoled. Nasrtljivijeg, uslužnijeg i otvorenijeg naroda nema na planeti Zemlji, taksisti su esencija od koje je, straobalnim genetskim inženjeringom, sklepan Vojislav Šešelj and so on and so forth. Sa mnogim od ovih stvari bi se mnogi i složili, ali, pobogu, ljudi, ako je ovaj grad takav, što bi iko, a pogotovu Robert, rekao na kraju filma da Njujork ipak nije kao Beograd i (pretpostavljamo da je tako) vratio se nazad? Okej, možda to i nije tako loše za nonšalantnog pušača koji voli da potegne džabalesku i pritom nađe inspiraciju za muziciranje ali...

ŠTRAFTA

Piše: Bojan Tončić

ŠMINKERAJ ZA MONSTRUMA U RESAVSKOJ

Zakon i mi

*U novinama neki frajer glasno trubi
Zaboga, recite narodu da se javnost buni
Kažite mi ko je opasan, kažite mi ko je podoban
Uvijek, uvijek ista priča
Branimir Štulić, Uvijek ista priča*

Svašta se medijski dogodilo između dva *Betona*, gotovo kao u doba '98-99. kada su Šešelj i Vučić pisali zakon o informisanju, crno-crvena koalicija glasala, a potom egzekutor, socijalista Miljkan Karličić, danas advokat u *slučaju kofer* i član Republičke izborne komisije, po Beogradu šetao vosak i, uz sadejstvo policije, pečatio *Danas*, *Našu Borbu*, *Dnevni telegraf*. Imali smo onda paragrafsku baražnu vatru koja je trebalo da obezbedi brutalno gušenje medija, sada imamo samo malo više anticivilizacijskih paragrafa, ne i manje opasnih, i sumanuto obećanje na koje se, iz vlastitih interesa (novac, sinekure) lože i primaju kreteni među nama koji živimo od pisanja: „Ma, nećemo mi vas, nego njih“.

Tek, da se podsetimo, Izvršni odbor Nezavisnog udruženja novinara Srbije odbacio je ostavku predsednice Nadežde Gaće (nije ta samoubilačka odluka obrazložena članstvu, baš kao što nisu ni razlozi zbog kojih je predsednica htela da odstupi); potom je, kao i svako normalno udruženje, NUNS hitno, dve nedelje nakon donošenja Zakona o informisanju, održao javnu raspravu o njemu (iskusni Ivica Dačić, da 'prostite, razvali resornog Nebojšu Bradića, realizatora Dinkićeve ideje, svi glavni urednici bojkotovali skup). Vrhovni sud vratio je Srbiju u vreme spaljivanja knjiga, poslednja u ognju *Društveni sukobi - izazov sociologiji*, Nebojše Popova, potpalio Koštuničin ministar pravde Zoran Stojković. Sada je naložena lomača za knjigu Komiteta pravika za ljudska prava *Slučaj službenika Aleksandra Tijanića*, potpaljivačice su predsednica i članice Veća Snežana Andrejević, Spomenka Zarić i Sonja Brkić.

POGLED UNAZAD ILI RETROVIZOR

Uhapsiše i *Retrovizor* Ljube Živkova, najbolje što je imao B92 (konkurencija nije ozbiljna), kao nema para za tu avanturu. Ono i jest, trošio Ljuba gorivo za ono svoje kruženje Beogradom, hteo da piše džabe, sve razvaljujući Borisa Tadića kako samo on ume. Konačno, preseče me najava Milorada Dodika da će za Bosnu i Hercegovinu, ne samo za Republiku Šumsku, isposlovati zakon o informisanju „sličan onom u Srbiji“

Ovo me poslednje i nije iznenadilo, Tadić mu uvalio Dinkićeve 'ar-

BETONJERKA
POLUMESECA

**Vidimo se na sudu.
Možete slobodno
da me citirate.**

Aleksandar Tijanić

...TRAŽITE ŽENU...

...i dobićete odgovor. U početku razmimoilaženje na nivou kulturoloških razlika, odnos između Roberta i Brankove majke prerasta u romansu i to se dešava prilično brzo, ali dobro, razumem, kad ste prošli mnogo toga sami emotivni radari ferceraju brže. I pomaganje Branku mi je donekle jasno kao i ceo rasplet situacije. To je jasna, precizna priča koja se lako prati i ne ostavlja mnogo prostora za razglabanje. Glumačka podela je takođe kvalitetna kao i sklop priče, opšti ton je human, ima nekoliko duhovitih pasaža, ali vas, iako je reč o zanatski dobro napravljenom filmu kojem sam, eto, prvo naveo mane a tek na kraju prednosti, opsega osećaj da tu nešto nedostaje.

Biću iskren pa neka me i pogrešno shvate: ne volim kad film, čak i kad je dobar (što je ovde definitivno slučaj) ima „sve za svakoga“. Ako želite da zadovoljite svakoga, uputite se u neki shopping mall, nemojte praviti film. Ovako ispada da treba da budemo jer se predstavljamo svetu nečim što nije vezano za krvoliptanje, a i videli ste, mi smo ljudine, bre (možda malo lucnuti, ali Bože moj), a ne smušeni i hladni kao oni Jenkiji, pa videli ste sami – Njujork je rupa ko i Beograd, svejedno je tamo ili ovde, ceo svet je isti! I artizmu naklonjeni Amerikanci imaju razloga za veselje – vidite, Amerikanac kad ode u neku daleku zemlju, on dobije inspiraciju, u najmanju ruku postane bolji, ako već ne uspe da postane junak koji spašava milione domorodaca. A i ta Srbija, ta neobična muzika, trubači na ulici, ekscentrični karakteri, to je jedan pravi spektakl koji je tako inspirativan, gorka uteha skrajnutih, a ako vam dosadi, uvek ga možete napustiti. I tako su lažnom slikom onih drugih zadovoljni svi, tamo i ovde ■

tije dok se zviždalo Marseljezi, ili dok su na Palama otvarali školu „Srbija“, za učenje o poeti-zlikovcu Edvardu Limonovu, njegovom književnom opusu i azimutima koji će artiljeriju navoditi da pogodi Biblioteku - nisu baš sve uništili Karadžićevi heroji, a od škole najveći kalibar dobacuje preko Miljacke. Dala Srbija za školu par miliona evra, nešto manje nego Mladiću i Karadžiću od 1992 do '95. Odosmo daleko u prošlost, vratimo se temi.

OLOVKA PIŠE NUNS-OM

Predsednica Nezavisnog udruženja novinara Srbije Nadežda Gaće zabranila mi je (14. septembra) da izveštavam sa proširenog sastanka svih organa NUNS i predstavnika članova koji su zahtevali ostavku rukovodstva i vanrednu skupštinu. Nije bila jedina, čulo se da „mogu da prisustvujem kao ugledni član NUNS-a“ (zahvaljujem na pridevu), ali izveštavanja nema. Pristao sam. Stanovitu nelagodu predsednice izazvalo je škljocanje moje hemijske olovke, na šta je rekla da će prekinuti sednicu. Ugasio oružje, nisam verovao da će se korišćenje diktafona i olovke ikada zabranjivati u nekom nezavisnom udruženju mašinbravara, a nekmoli mom, novinarskom. O, kako su predusretljivi (pisanje, snimanje) bili ratni zločinci sa kojima sam, sticajem okolnosti (takav je posao), razgovarao.

Na sastanku - komemoracija, vidite li šta nam radi konkurencija. „Izdaćemo saopštenje“, kaže mi iskusna novinarka koja je svejedno bila drčna i nije se ložila na saopštenja. Dobro, pristadoh na sve (mea culpa), neću da pišem ni da ste se ovde sastali. Evo, pišem, ima razloga, ne prenosim stavove sa sednice, naranje i sintagme kao što je „očigledni rascep“. Tu u Resavskoj nastaje mala drama; zaključuje se da će se

sačiniti sočinenije, saopštenje sa sastanka; neće mnogi akteri da pričaju posle sednice. Nebojša Bugarinović, bivši predsednik NUNS-a kazao mi je da se udruženje upustilo u „šminkanje monstruma“, a vidno zabrinuti (u prevodu zblanut) Dinko Gruhonjić, predsednik Nezavisnog društva novinara Vojvodine, nudi „svaku vrstu pomoći“ (pomislio sam na svašta). Tražim saopštenje. Odgovor je: „Sutra!“. Rekoh: „Ovo je Politbiro“. Nada reče da ću pred Sud časti. Brrr! Zašto „Sutra!“ saznao sam sutra, kada je *Politika* objavila vest agencije Beta, prepričano saopštenje NUNS-a. Poenta je bila da tu suvu ekskluzivu, šmuljavo, bedno saopštenjce borbenog udruženja, mora prva da objavi novinarka Bete Jelka Jovanović, potpredsednica NUNS-a. Sutra za sve, za nju danas. Ekskluziva je ekskluziva, makar i šmuljava, autoritarnost je baš to, presuđivanje po ćeifu, iz foteljice. Bljak!

NE DIRAJTE TIJANIĆA

Vrhovni sud Srbije u jednoj od svojih najsramnijih presuda konstatuje da se Aleksandra Tijanića, direktora državne televizije, ne može citirati; knjiga Tijanićevih po život opasnih baljezgarija *Slučaj službenika Aleksandra Tijanića* se, k tome, ne sme umnožavati i distribuirati, čime je srušen svaki postulat naizgled dosegnutog stepena demokratije. S razlogom se uključujem u građansku neposlušnost na koju poziva izdavač Yucom, budući da imam 182 primerka narečene tiskovine i rasturam ih besplatno. Edicija Yucoma *Javni dosije - protiv zaborava*, podseća se u presudi Okružnog suda u Beogradu, pokrenuta je zato što „nije došlo do otvaranja dosijea što bi bio prvi korak u demontaži kriminalizovanih službi“, te „nerazlikovanje demokratskih političkih opcija od kriminogenog ponašanja branilaca Miloševićeve ratne ideologije“. Oslobođajuća presuda Okružnog suda kojom se sve što je Tijanić tražio od Jukoma proglašava „neosnovanim“, nažalost, samo je prvostepeni otpavak koji će

poslužiti kao dobra podloga za osudu Komiteta koju je potpisao Vrhovni sud Srbije. Ima razloga za paniku, ima mesta za strah - tek je počelo, mimo Zakona o informisanju.

TAMBURALO MOMČE U TAMBURU

Imam tu sreću da sam od ‘89. i *Ekonomске politike* pročitao gotovo sve što je objavio Ljubomir Živkov, ugledni beogradski novinar i tamburaš, a o koječemu sam ponekad s njim kratko i divanio. Neko vreme pišemo za iste novine, a ja ga s merakom čitam u *Vremenu*, e-novinama i gledam i slušam na TV B92 (za poslednji medij trebalo je da stoji prošlo vreme, al’ možda bude i neka repriza, kad bismo se zezali). Njegov *Retrovizor* beskraino me nervirao zbog brzine kojom saopštava dijagnoze srbijanskog društva, ali postoji i tiskana forma. Eto, čuh poslednji *Retrovizor*, emitovan je u nedelju 13. septembra, Ljuba ga oplete: „Boris Tadić je ove sedmice prevazišao sebe: otvorio je školu, zaveštao organe, bodrio fudbalere, sokolio članove Demokratske stranke koji su se osetili malo zapostavljenim usled toga što njihov predvodnik vodi toliko računa o Srbiji, ali i o srpstvu gde god se potonje zadesilo“. Otkazali mu saradnju, rekli - Veran Matić - da nema para za njegove opservacije. Onda je Ljuba rekao da će da radi bez honorara, a *Devedesetdvojka* njemu da to nije moguće. „Razmišljao sam noćas, ja bih za vas da radim besplatno. Sanda (Savić, prim. aut.) je rekla: ‘Nemojte molim vas, sad mi je neprijatno’...“ „Ništa ja javnosti ne mogu o svom slučaju reći što javnost ne bi i bez mene mogla da pretpostavlja. Čutaću dakle i dalje o tome šta su motivi mog dojučerašnjeg poslodavca, ali ću o onome gde sam ja učesnik, kao što sam bio u razgovoru o besplatnoj saradnji, uvek biti spreman da se suočim sa svakim ko ospori moje reči“, kaže Ljuba Živkov. Kraj, pojašnjavajući nameru da u Šumskoj uvede dinkić-gaće-jovanovićevski zakon o informisanju, Dodik je dodao da razlog da najavi donošenje tog zakona vidi u pisanju nekih medija, prvenstveno federalnih. Kako li će to da izvede bez NUNS-a, adresa je Resavska, Dom novinara, drugi sprat ■ ■ ■

PAR GRUDI, A TRI CITATA

Tri citata iz probrane bibliografije Dragoljuba Žarkovića, glavnog urednika nedeljnika „Vreme“:

- „Ljiljana Smajlović, gde god da ode, ostavi trag, makar zbog lične ambicije obrnuto srazmerne obimu grudi, koji su joj svako malo merili oni što su sada spremni da je ponavljaju, ali bez citiranja“. *Dragoljub Žarković, Vreme, 10. septembar 2009.*
- „Verujte mi barem zbog iskustva, nema bezgrešnih glavnih urednika, ali učinak Ljiljane Smajlović u unapređenju javnog govora teško je osporavati, ako ne potrgnemo bedne i ostrašćene argumente o mestu rođenja i obimu grudi“. *Dragoljub Žarković, „Vreme“, 25. septembar 2008.*
- „Nema bezgrešnih glavnih urednika, ali učinak Ljiljane Smajlović u unapređenju javnog govora teško je osporavati, ako ne potrgnemo bedne i ostrašćene argumente o mestu rođenja i drugim balnostima“. *Dragoljub Žarković, „Politika“, 20. jun 2008.*

BULEVAR ZVEZDA

Piše: Redakcija **Betona**

LUKOVIĆ-PJANOVIĆ, OLGA

LUKOVIĆ-PJANOVIĆ, dr Olga (Guča, 1920 – Beograd, 1998), bila je klasična filološkinja, predstavnica tzv. Autohtonističke škole mišljenja, autorka jedne od najutičajnijih knjiga rane Miloševićeve vladavine. Preživевši nemački logor u toku Drugog svetskog rata, nastanila se u Zagrebu, gde je jedno vreme radila kao spikerka na radiju, sve do sticanja diplome klasične filologije na tamošnjem Filozofskom fakultetu. Doktorirala je na Sorboni 1969. kod prof. Pjera Šantrena sa tezom *Pravda kod Es-hila i Sofokla*. Bila je supruga hrvatskog lingviste i leksikografa Bratoljuba Klaića (koji je *normirao* hrvatski pravopis u NDH, poznat po svom *Rječniku stranih riječi*), nakon čije smrti (1983) je napustila Zagreb i udavši se za Cvetka Pjanovića, dodala je njegovo prezime svom devojčkom. Kao vrsni poznavalac klasičnih i nekoliko svet-skih jezika, Luković-Pjanović se tokom osamdesetih godina posvetila paranaucnim izučavanjima, koje je definisala kao otpor nemačkoj istoriografskoj i filološkoj školi. Njena knjiga *Srbi, narod najstariji* (Dosije, 1990; Miroslav, 2003), predstavlja tekst koji je pored *Memoranduma SANU, Knjige o Milutinu* Danka Popovića, opusa Dobrice Čosića i dela Nikolaja Velimirovića najviše uticao na buđenje srpskog nacionalizma, s tim da se rad Luković-Pjanović izdvaja i po tome što je više od svih ostalih tekstova uticao na ekspanzionističku ideju srpskog nacionalizma. Niko kao ona nije razvio takav paranaucni diskurs svesvetskog ili *globalnog Srpstva* (što je danas najfrekvencija fraza nacionalističke udruge Dveri). Njena knjiga *Srbi, narod najstariji*, štampana u dva toma, obiluje tobožnjim dokazima da su svi Sloveni Srbi, da su Grci nastali od Srba i Krićana, da su Trojanci takođe bili Srbi, te da su Bosna i Slavonija bile srpske i zvale se „Bela Srbija“, da je Dubrovnik bio srpski i da su Srbi nadirali iz pravaca Egipta, Indije i Kine. Ova knjiga je pretendovala na status srpske Biblije i odmah po objavljivanju, našla se u mnogim kućnim bibliotekama. Ova je knjiga, poput zvanične srpske politike tog doba, definisala zapravo *srpsku superiornost, kulturnu nadmoć nad ostalim svetom*, pre svega u regionu, kao i *neophodnost početka obračuna* sa svim ostalim filologijama, koje su Srbima uskratile punu *istinu* o prošlosti. Njena dela su doživela novo izdanje 2003. da bi iste godine odjeknula u knjizi Miloša Grozdanovića *Srbi jesu narod najstariji*. Spoj ideja o srpskom ekspanzionizmu Olge Luković-Pjanović sa crkveno-nacionalnim programom Nikolaja Velimirovića doživeo je svoje ovaploćenje u radu Srpskog sabora Dveri, koji poslednjih godina radi na formiranju (sve)srpske mreže, iliti funkcionalizaciji „globalnog Srpstva“. Slične ideje mogu se prepoznati i u konceptu kapitalnog nacionalnog projekta Mira Vuksanovića pod nazivom „Deset vekova srpske književnosti“. „Sve je napadnuto“, kaže Vuksanović: „Moramo se braniti celinom!“

VREME SMRTI I RAZONODE

lirika utoke

Piše: Predrag Lucić

BILJANA, ZATVOR, BELEŠKE

(Iz pesmarice *Patricka Liptona Robinsona*)

Biljana Plavšić, beleže Zapisi neki ubavi, Počini grehe najteže Zbog neprebolne ljubavi.	Biljana traži pravni lek Za bol što ljubav ne traje, Sud neki traži, makar prek, Da slatke grehe okaje.
Biljana pamet izgubi, Arkana nekog sakaše, U želji da ga izljubi Po leševima skakaše.	Biljana greh ne pobija: Volela jesam baksuza. Nek mi je kazna robija, Što kraća, s malo luksuza!
Biljana, babac veseli, Arkanov baknež dobila, Pa svud po svetu raseli Ono što nije pobila.	Biljana beše kažnjena Komforom švedske ćelije, Leći se duša ranjena Neverstvom Arkan-delije.
Biljana zbog tog bakneža, Za ljubav deli-momčine, Počini zverstva najteža, Sabrane ratne zločine.	Biljana u tom komforu Skraćenu kaznu odleža, Šest godina u zatvoru Zbog onog jednog bakneža.
Biljana, doktor nauka, Venčano ruho biraše, Orkestar ljudskih jauka, Sneva, na svadbi sviraše.	Biljanu, momu duševnu, Zbog primernoga vladanja, Šalju u zemlju ruševnu Ljubavnog njenog stradanja.
Biljana pesme svadbarske Poručuje iz Manjače, Iz Trnopolja, Omarske... Keraterm peva najjače...	Biljana, da blagodara Onome ko je zatvori, Čeliju dok joj otvara, Zauzvrat dušu otvori.
Biljana sneva pusti san, Noći sve vruće, vrelije... Kad puče zora, svane dan, Netragom nesta delije.	Biljana sebi pozvala Ugledne švedske novine: Kajanje beše podvala, Reče im, zbog trgovine.
Biljani lepi varvarin Ostavi misli snevaljke, Pa odlete ko Gagarin Da juri sojke pevaljke.	Biljana Plavšić, beleže Stihovi ovi ubavi, Poziva sve da odleže U ime večne ljubavi.
Biljana osta zbunjena, Poglele broji svatove, Telima zemlja punjena, Humus za nove ratove.	Biljana duši našla lek: Po Bosni bar sto hiljada Leglo pa leži zauvek, Da ne digne se nikada.

BLOK BR. V

Karta srpskog spasa (22)

Uputstvo za upotrebu: isecite kartu po linijama koje razdvajaju homocid od genocida, a zatim je zalepite na mapu raskomadane Bosne. Ovako pripremljenu Smilju čuvajte na hladnom i tajnom mestu, najbolje između korica „Međunarodnog javnog prava“. Smilji pribegavajte samo kad vas spopadne nečisti duh pacifizma. Dovoljan je jedan pogled na ovu kartu, pa da vam krv proključa, da vam lice dobije sivomaslinastu boju ili da pojmite rešenje za pravne probleme kosmičkog prostiranja („kosmos je srpski i ostaće srpski“). Smilja je ubojito oružje koje vam može poslužiti u kristaškom ratu protiv Novog svetskog poretka, pogotovo ako poželite da mu nanese te udarac tupim pravoslavnim predmetom. Smilja je ključni adut u sledećim konspirološkim igrama: Vatikan-kan; hajde da se usmijimo, nek’ se oči sjaje; život je nekom Smilja nekom Avramov; oktopus Dei; kartografija za po-četnike; sturm und Hag.